

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälekandja

Tellimise hind 1935. a.:

Aastas postiga . . . Kr. 1.50
 Poolaastas " 0.75

Ilmub 1 kord kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsuseteenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe talituses.
 Toimetuse ja talituse: Tallinn, Kopli tän. 7-a. Telef. — Balti keskjaam 3-57.

Kuulutuste hinnad

10 senti m/m., veeru laiuses.
 Tekstid 50 prots. kallim.

Nr. 9

19. oktoobril 1935. a.

XII aastakäik

Riigiteenijate palkadest ja palgaprobleemidest välismail.

I. Itaalia.

Riigiteenijate palkade küsimus käesoleval silmapilgul küll akuutselt päevakorral pole, kuid pole ka kahelda, et päev-päevalt tõusvad hinnad esimesejärgu tarbainevilt, samuti ka mõningad kuuldustekohased kavatsused muudatuste kohta riigiteenistuses, peagi ta uuesti esiplaanile tõstavad. Palgaküsimus aga on üks tähtsamaid riigiteenistusküsimuste sarjas ja sellest, kuidas see küsimus lahendatud, väga suurel määral on olenev kogu riigiteenistuse ja riigiteenijaskonna olukord; sellepärast tuleks järgnevatiks ümberkorraldusteks juba aegsasti põhjalikult ette valmistada. Kohalike olude uurimise kõrval on selle juures paratamata tarviline tundma õppida välismaade kogemusi, kuidas ja milliste tagajärgedega on palgaküsimusi käsitatud seal ning kuhu poole sihivad uuemad voolud ja kavatsused. See aitaks hoiduda nii mõnestki eksisamust.

Selle eesmärgiga kavatseme tuua rea süstemaatilisi ülevaateid riigiteenijate palkadest ja palgaprobleemidest tähtsamais L-Euroopa riikides, kasutades materjalina parimate asjatundjate sellekohaseid töid. Alguse teeme käesolevas numbris Itaaliaga, kuna viimane sõja tõttu Abessiiniaga praegu rahvaste tähelepanu keskuseks on, teisest küljest aga ka vast rohkem kui teised vanemad suurriigid oma arengus lubab leida meie oludega ühiseid jooni. Tähtsamaks aluseks sellele ülevaatele on Pavia ülikooli prof. Benvenuto Griziotti ülevaade Itaalia ametnike palgaolu¹st.

Riigiteenijate palga- ja palgapoliitilised küsimused on täielikult arusaadavad ja lahendatavad ainult siis, kui neid ühendusse seada riigi majanduslike, finantsiliste, rahvastikupoliitiliste, poliitiliste ja õiguslike oludega. Kuidas kõik need tegurid mõjutavad riigiteenijate teenistuse- ja palgaolusid, seda näitab kujukalt viimaste ajalooline areng Itaalias.

Itaalia oma praegusel kujul on veel võrdlemisi noor riik. Aastasadu oli maaala, millel itaallased elasid, ära jaotatud arvukate riikide vahel; alles 1861. a. seitse üksikut väikeriiki ühinedes panid aluse praegusele Itaalia kuningriigile. Selle ühinemise tagajärjeks riigiteenistusküsimustes oli ühest küljest riigiteenijate arvu tunduv vähenemine, eriti finantsalal kus näit. seitsme riigi tollivalitustel oli võrdlematult pikem piirijoon valvata, kui uues ühtlusriigis. Teisalt aga seisid värskel kuningriigil riigiüle ühtlustamisel ja korraldamisel ees ülesanded, mis omakorda nõudsid ametnike arvu suurendamist.

Riigiteenijate arvu suurendamise vajadust mõjutasid aga veel muudki asjaolud. Itaalia on teatavasti kaunis vaene maa loodusvarade poolest, kuid õige tiheda rahvastikuga; viimane on pealegi suure sigivusega. Kui 1770. a. praeguse Itaalia kuningriigi territooriumil ühel ruutkilomeetril elas keskmiselt 75 inimest, siis 1931. a. elas seal juba 133 inimest, vaatamata õieti väga suurele väljarändamisele, mis näit. 1901.—1913. aastatel ulatas keskmiselt üle 600.000 inimesele aastas. Sellest tihedam rahvastik on Euroopas vaid Belgias, Hollandis, S.-Britannias ja Saksamaal, kuid kõik need maad on loo-

dusvarade poolest märksa rikkamad Itaaliast.

Selle tiheda rahvastiku peamiseks ülalpidamisallikaks praeguse riigi loomise ajal oli põllumajandus, kuigi kohati maapind (mägestikud) ja kliimatilised olud (sademete vähesus L.-Itaalias) sellekski soodsad polnud. Kaubandus ja tööstus hakkasid arenema alles aegamööda ja omandasid suhteliselt tähtsa osa rahvamajanduses vaid käesoleva sajandi esimesel aastakümnel.

Kuivõrt Itaalia üldine majanduslik olukord siiski veel on kitsam teiste suuremate L.-Euroopa riikide omast, tõendab kujukalt see, et veel kriisielsetel 1928.—29. a. seal keskmine rahvuslik tulu ühele elanikule moodustas vaid ühe kolmandiku inglise ja ühe seitsmendiku P.-Ameerika Ühendriikide elaniku keskmisest tulust. Ometigi on Itaalia majanduslik olukord käesoleval sajandil märksa lähedam, kui eelmise sajandi teisel poolel. On sellepärast arusaadav, et tung avalikku teenistusse pidevalt õige suur pidi püsima. Riigi tulud selle juures aga olid õige piiratud ja teenistukohtade arvu suurendamine võis peamiselt toimuda vaid palkade õige väikestena hoidmise teel, mis tegelikult nii sündiski. Eelpoolkirjeldatud olukorra tõttu jäid tagasihoidlikugi palgaga riigiteenistuskohad veelgi küllalt ihaldusväärseiks.

Vaatamata sellele ei jäänud tulemata ka katsed ametnike majandusliku olukorra parandamiseks. Neid katseid on tehtud väga palju ja mitmesuguseid; üldjoontes võib neid siiski jaotada kolme ajajärku: esimeseks on n.-n. kindlate koosseisude (ruoli chiusi) ajajärk, mis

kestis kuni 1919. a. reformini; teine ajajärk algas selle reformiga ja on iseloomustatud n.-n. liikuvate (vabade) koosseisudega (ruoli aperti), kuna kolmas, käesolev ajajärk algab fašistliku reformiga 1923. a.

Itaalia kuningriigi loomisel moodustasid aluse ametasutuste organisatsiooniks ja ametnike paljaks end. Sardiinia kuningriigi vastavad seadused. Muutunud olukord nõudis nende kohandamist uue riigi ülesannetele. Loodi vastav komisjon, kes soovitas muuta riigiteenistussuhtes korrad nii, et kujuneks väike, kuid töövõimeline, hästi tasutud ja isiklikku vastutust kandev riigiteenijaskond. Üldist reformi siiski ei järgnenud, küll aga parandati üksikute seadustega olukorda kord ühel, kord teisel alal. Alles 1881. a. pandi maksta üldine koosseisude ja paljaks seadus. Maksmapandud palgad olid keskvõimsuses kõrgis ministeeriumides ühesuurused ja ulatavad ministril 25.000 liirile, peadirektoreil 9000 l., osakonna juhatajail 4500—7000 l., sekretäridel — 3000—4500 liiri, arhivaarel 2700—4000 liiri jne. kuni alla 100 liiri kuus. 1883. a. pandi maksta seadus, et iga valitsusala teenistusklassid ja palgaastmed tulevad maksta panna eriseadustega, kuna ametnike arv igas palgaastmes ja klassis ka eelarvekorrast muudetud võib saada.

Sel viisil korraldatud olukord kestis kuni 1908. a., kus üldine olukord niivõrt paranenud oli, et ametnike majanduslik seisukorra parandamisele võidi asuda, seda enam, et viimased vahepeal oma organisatsioonide kaudu olid omandanud märgatava poliitilise mõju. Juulikuus 1908. a. pandi siis maksta uus paljaks-reform, mis maksvusele jäi kuni 1919. a.

Selle reformi oluliseks tunnuseks on kindlad koosseisud: palgaastmed ja alljaotused igatiheis neist on kindlaks määratud; ametniku majandusliku olukorra parandamine sünnib vaid tagasihoidlike palgalisade abil kuueaastaste vaheaegade järgi ja kõrgendamine abil vabanevatele kõrgematele kohtadele. Selle süsteemi tagajärjel tekkis ametkonnas, kui normaalne väljalangemine ei vabanestanud küllalt kõrgemaid kohti, rahulolematust ja paremad jõud püüdsid sealt lahkuda nii pea kui selleks eramajanduses võimalusi leidis, teised aga täitsid ülesandeid vastumeelselt ja seega mitte küllalt tõhusalt.

Edasi tekkis nähe, et mitmes ametkonnas üks ametnike generatsioon väga ruttu teemistuses edasi sai ja õige noorelt juba kõrgematele kohtadele jõudis, millistel olid olnud ametnikud, kes neile kohtadele alles võrdlemisi kõrges vanaduses jõudnud ja et sellele noorelt edasijõudnud generatsioonile järgnev generatsioon jälle kaua alama teenistusastmeil ootama pidi. Selle tagajärjel oldi sunnitud ametnike nõuete rahuldamiseks kord ühel, kord teisel alal koosseisusid muutama ilma et selleks oleks olnud tõelisi teenistuslikke tarvidusi ja ilma et sellega kaasas oleks käinud töösavutuste paranemine.

Järgnev maailmasõda omaltpoolt tõi neile puudustele veelgi lisa. Suur hulk ametnikke pidi astuma sõjaväkke; vabanenud kohad tulid jätta osalt vabaks, osalt täita asetäitjatega. Sõja lõpuks oli siiski 11% koosseisulistest kohtadest täiesti täitmata. Sellep. juba 1918. a. alul moodustati komisjon, kelle ülesandeks oli välja töötada ettepanekud riigiteenistusklasside paremaks lahendamiseks. Hiljem määrati sellele komisjonile lisaks veel komitee, kes esimese ettepanekuid täiendas kavadega ametnike majandusliku olukorra parandamiseks. Mõlema komisjoni tööviljana valmisid põhjalikud ettepanekud

riigiteenistuse reformeerimiseks; kahjuks pole meil ruumi puudusel võimalik neid ettepanekuid lähemalt käsitada, kuigi nad seda vääriskid. Kõiki komisjonide ettepanekud ei pandud ka maksma; tähtsamad neist pandi siiski maksma 1919. a. teise poole kestes.

Paljaks küsimuses võeti vastu komisjonide poolt soovitatud vabade koosseisude süsteem. Selle süsteemi järgi on ametniku majandusliku olukorra arendamine eraldatud tõusust kõrgemasse palgaastmesse (kraadi); ametnik võib, jäädes ka kogu aeg ühte ja samasse palgaastmesse, saavutada ikkagi selle majandusliku seisukorra, mis riik temale olenedes vastava kraadi tähtsusest võimalikuks peab pakkuda. Selle tõttu valik juhtivatele kõrgematele kohtadele võib sündida pidades silmas üksi vastava ametniku selleks sobivuse momenti, kuna ametniku majanduslikud soovid enam arvesse ei tule.

Selle süsteemi tagajärjel kaob ametnikkonnast ka inetu vanemate ametnike surma või ümberpaigutuste varitsemine, sest ametniku majanduslik olukorra paranemine võib sündida ka ilma kõrgema kohta vabanemiseta. Lõpuks pole ametnikkonnal selle süsteemi juures enam suuremat huvi ametkohtade arvu kunstlikuks suurendamiseks.

Loomulikult on selle süsteemi juures juhtivate kõrgemate ametkohtade — välja arvatud ainult kõige kõrgemal — alguspalk väiksem, kui alamate astmete palga ülemmäär.

Märkimist väärrib selle reformi juures veel see, et ametnike kõrvaldamiseks teenistusest, kes oma võimete, usinuse või elukommete poolest ei vasta teenistuse nõuetele, loodi eriline komitee, mis enamikus koosnes mitte ametnikest.

Tegelikus elus selgus aga peagi, et ka uuel süsteemil omad puudused on. Ametnikud kaotasid huvi silmapaistvate saavutuste püüdmiseks, kuna palgad teatud ajavahemikkude järgi tõusid ka ilma ametnikkõrgendusteta; selgus muidki puudusi. Selle tõttu juba 1921. a. asuti uurima, kuidas ja milliste abinõudega selgunud puudusi võimalik oleks kõrvaldada.

Üldist ja ühtlast reformi siiski ei järgnenud, küll aga pandi maksta terve rida erikorraldusi üksikult valitsemisaladel, mis püüdsid ühest küljest kõrvaldada selgunud puudusi, teisest aga parandada ametnike majanduslikku seisukorda, mis tol ajajärgul valitsenud suurte kõikumiste tõttu raha ostujõus väga ebakindlaks oli muutunud.

(Järgneb.)

Ekskursioon läbi Rootsi ja Norra

(Järg.)

Enne kui asuda kirjeldama meie reisu Norras, peatun veidi üldmuljete juures, mis Rootsist kaasa viisime.

Meie viibisime Rootsis terve nädala, tehes 1—1½ päeva kestnud peatusi Stokholmis, Upsalas, Östersundis ja Äres. Selle aja jooksul võis nii mõndagi tähele panna.

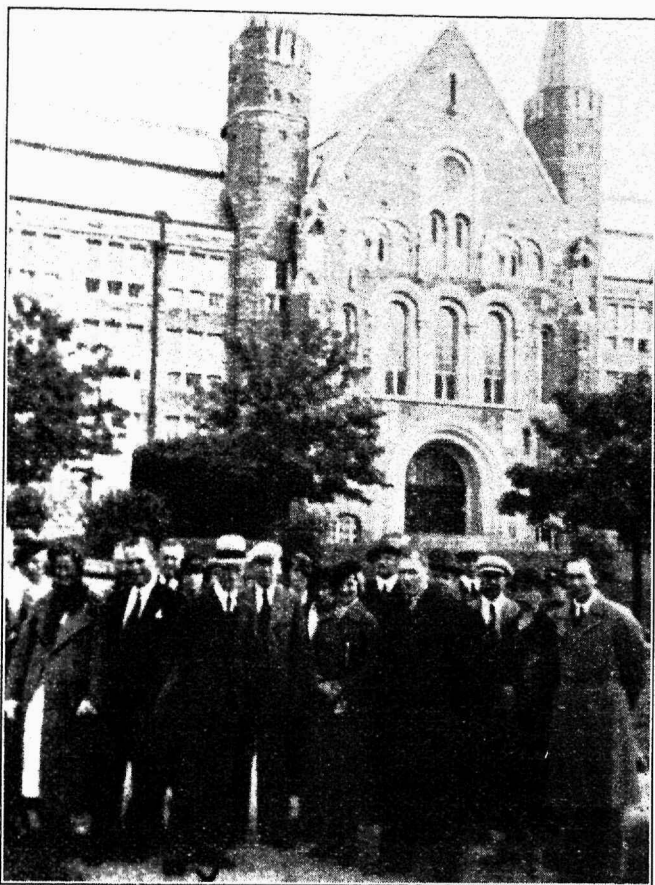
Eelmise artikli alguses juba mainisin, et rootsi rahvamassi väline ilme jätab jõukuse mulje. Kasutades vaba aega esmaspäeval pärast lõunat, tegin ühes kümnekonna kaasreisijaga paaritunnilise ringsõidu Stokholmi aguleid mööda. Meile ei hakanud kusagil silma sarnane vilets, nagu seda võib leida paljude teiste Euroopa suurlinnade aguleis. Niihästi vanemad inimesed kui ka lapsed olid korralikult riietatud. Elamute ümber valitsemis puhtus ja kord. Rahva käitumine on harilikult vaikne ja asjalik. Kuigi Stokholmis südalinnas liikumine väga elav on, sünnib see ometigi ilma lärmita. Autod ja omnibussid sõidavad võrdlemisi väga kiiresti, aga tuutumist või muid signaale ei kuule kusagil. Otsa ka ei aeta, vaid peatutakse jalamaid, kui mõni jalakäija ennast unustab ja jääb sõidukite ette. Seda juhtub aga siin harva, sest et ollakse teadlik üldises korras ja osatakse hinnata lärmita liikumist. Ma võisin seda rootslaste püüet — võimalikult vältida lärmi — veel panna tähele Östersundi jaamas manöövrivate tegemise puhul. Töötati õige kiire tempoga, kuid signaale oli väga harva kuulda! Rongiseadja andis märku kätega ja sellest aitas küllalt.

Üldse puhtuse, korra ja rahva tervishoiu eest kantakse siin suurt hoolt. Meil näiteks lahtine piim poodides on väga halvas kuulsuses. Aga ka see, mis pudedeski, jätab tihti väga palju soovida, kuigi pudelil mitu plakati igasuguste pealkirjadega risti ja põigiti peal on. Seal võid julgesti väiksemastki poest osta lahustist piima: see on puhas, rammus ja mait-

sev. Nii ka teiste toiduainetega. Et nad kallid on — umbes 2 korda ja mõnikord veel rohkemgi kallimad kui meil — see on õige. Kuid ka töötasu on Rootsis hoopis teistsugune kui meil. Ka lihttööline teenib seal oma 200—250 krooni kuus. Raudteelased — alamad ja keskmised teenivad — saavad 250—500 krooni kuus. Sellega võib siin ilusasti ära elada, sest kuigi toiduained kallid, on riiete, pesu ja jalanõude hinnad samasugused kui meilgi. Mul oli Upsalas meie juhiga ja raudteelastega pikem jutuaamine Upsala eluolude kohta. Nad toonitasid, et väike perekond võib Upsalas 200—250 krooniga ilusti ära elada.

Lõpuks ei saa jätta mainimata raudteeametnike suhtumist meile. Alates raudteevalitsusest kuni piirijaamani Storlienjs meile sai igalpool osaks ülilähke vastutulek. Tehti kõik mis võidi meie reisu heaks kordaminekuks. Isegi oli juhtum, kus jaamakorrapidaja meie palvel haakis kiirrongi küljest meie vaguni maha, sest et meie soovisime selles jaamas teha pikema peatuse. Piirijaamas palusime jaamavõlguasjat asja nii korraldada, et meile võimaldataks rootsi vagunis sõita Norra territooriumil kuni Trondheimini, kust edasisõit oli ette nähtud laevaga. Ka see palve rahuldati. Peab veel tähendama, et suuremates jaamades igalpool leidis vanemate ametnike seas saksa keele kõnelejad. Nii oli ka siin. Aga keele küsimus ei teinudki meile suurt peavalu: mitmed kaasreisijaist olid kaunis põhjalikult tutvunenud kodus enne reisu rootsi keelega ja viibides Rootsis nädal aega, said sellega juba üsna hästi hakkama nii palju kui seda reisu tarvis oli.

Kõige eelpooltoodu tõttu oli Rootsi meile teataval määral juba kaunis koduseks saanud ja meil oli päris kahju sealt nii ruttu lahkuda. Aga meil seisib veel pikk tee ees ja sellepärast tuli reede hommikul 19. juulil alustada sõitu piiri poole

Rühm ekskursante Trondheimi tehnika-ülikooli ees. Esiplaanil Norra kolleeg Olaf Holten (märgitud ristikesega).

— Storlieni, kuhu jõudsimme kella 10 paiku. Siia oli meile Norra raudteevalitsus saatnud priisõidupiletid. Umbes kella 12.00 paiku sõitsime siit edasi Trondheimi suunas. Kuigi piiri peal maastik oli looduslikult kehv ja monotoonne, muutus see meie lähenedes Trondheimile väga vaheldusrikkaks ja huvitavaks. Möödusime suurepärest maastiku panoraamidest ja nii ei pannud täheleegi, et tuli sõita ligi 2½ tundi, kuni jõudsimme Trondheimi. Halva kogemuse tõttu Stokholmi saabumisel kartsimise, et meid ka siin niisamasugune saatus tabab. Kuid see oli asjata. Meid olid siin jaamas vastu võtmas kohalik Eesti konsul ühes pojaga, Norra raudteelaste keskühingu kohaliku grupi esimees Olaf Holten ja isegi üks ajakirjanik. Nende härrade lahkel kaasabil teostus sõit sadamasse ja asetumine laevale väga libedasti. Siin selgus, et norralased olid meile reserveerinud I klassi kajutid. Muidugi maksis see meile kõva raha, aga teha ei olnud midagi. Üldse rahaküsimus tegi meile kõige rohkem peavalu, sest reisimise ju Euroopa suurima elukallidusega maadel. Aga sellest edaspidi.

Et meil 3—4 tundi vaba aega kuni laeva ärasõiduni oli, siis läksime O. Holteni juhtimisel linnaga tutvunema.

Trondheim oma 54.000 elanikuga asub samanimelise fiordi kaldal. Vaatamisväärtne on siin monumentaalne doomkirik, millel ligi 1000-aastane ajalugu seljataga. Sellelt seisukohalt on tal samasugune tähtsus Norras kui Upsala doomkirikul Rootsis. Mõlemates kirikutes on säilinud palju niisugust, mis tunnustust annab sellest, et neis mais kumagi valitses katoliku usu kultus. Vaatamata hilisele ajale õnnestus meile Norra kolleegi Holteni abil siiski pääseda kiriku ja vaadelda tema

suurepärest sisemist ehitust. Seletusi andis kõster inglise keeles.

Käisime ka vaatamas tehnika-ülikooli. Ülejäänud aja — kuni laeva ärasõiduni — kasutasime Norra kolleegi usutlemiseks Norra olude, eriti aga raudteelaste organisatsioonide ja olukorra kohta.

Varemalt saadud informatsiooni järele pidi elukallidus Norras veel suurem olema kui Rootsis, eriti aga just Trondheimis kui Põhja-Norra turismi tsentrumis. Selgus aga, et siin korterite, toiduainete, riiete ja jalanõude hinnad peaaegu sama-

sugused olid kui Rootsis. Leiva kilo maksis 45 ööri (42 Eesti senti); liiter piima 20 ööri (19 E. senti), kilo šinki 2 Norra krooni (1,85 E. krooni). Umbes 4—6 krooni eest võis numbritoa leida. Mõned kaasreisijad käisid einetamas söögimajas ja nende ütelse järele olnud seal hinnad umbes 2 korda kõrgemad kui meil.

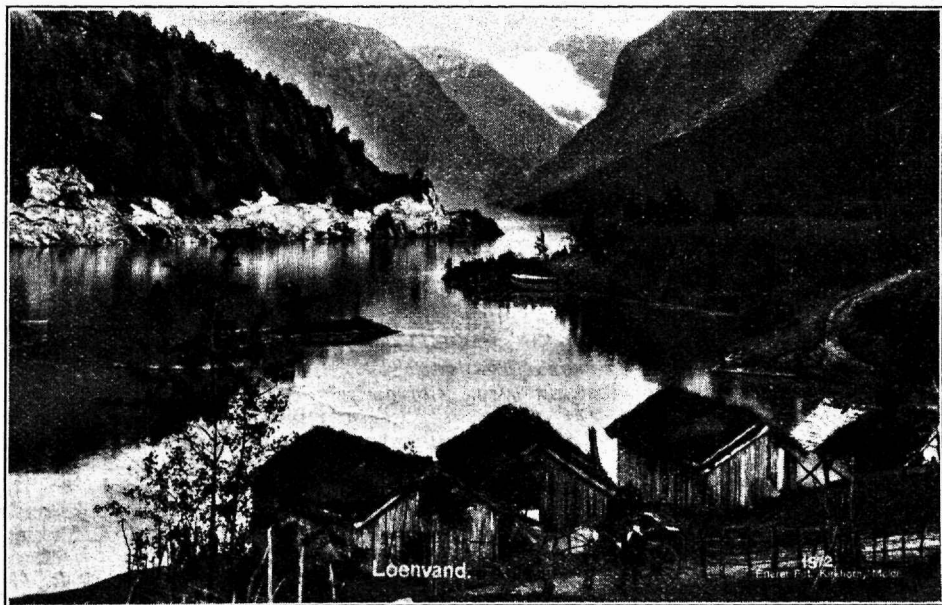
Raudteetööljstele maksetakse siin — Trondheimis — 200—250, ametnikele 250 kuni 400 Norra krooni kuus. Holteni ütelse järele olevat siin võimalik väikese perega 200 krooniga ära elada.

Norra raudteelased on peamiselt (70% kogu arvust) koondunud ühte suurde ühingusse, mis kannab nime Norsk Jernbaneforbund. Peale selle kuulub vedurijuhtide ühingusse 1500 ja ametnikkude ühingusse 1500. Norra raudteelaste koguarv on umbes 10.000 ümber. Organisationsioonidel olevat omavahel väga hea läbisäämine ja üldiste küsimuste puhul esinetakse ka ühiselt. Samuti aktsioone, kui nende järele vajadust on, korraldatakse ühiselt. Niihasti suur kui ka ametnike ühing kuuluvad J. T. F-i (Rahvusvahelise Transporttööljste Föderatsiooni).

Oli juba pime ja sadas vihma, kui laev sadamast liikuma hakkas. Ilm oli peaaegu vaikne, kuid igaks juhtumiks oli kajutitesse tarvilik arv papist kausse pandud põrandate rüvetamise ärahoidmiseks haigestumise puhul. Keegi ei uskunud, et sarnase ilma juures nende järele tarvidust oleks. Kuid hommikul kella 5 paiku vintsutus oli nii suur, et kõik üles ärkasid ja mitmed paremaks arvasid kajutist pardale minna. Mõnele aitasid kõvad tropid kodumaa piiritust. Kogemustele toetudes, soovitan seda vedelikku alati kaasa võtta laevasõidu puhul.

Selgus, et meie olime jõudnud skääride vahelt välja lahtise mere servale. Pinnalt oli meri küll kaunis vaikne, kuid sisemine lainetus pärast äsjast tormi oli veel tugev. Õnneks pääsesime vaid väikese ebamugavusega, suuremat tuska ei olnud kellelgi. Pealegi hakkasime uuesti lähenema skääridele ja ilm oli üha ilusamaks muutumas. Kui Moldesse jõudsimme, oli päris selge ja vaikne.

Nii siis saabusime nõndanimetatud Norra lillede-linna. Molde, väike linnake, mis asub päikesepoolsel mäe veerul, tuletab lillede rohkuse ja üldse oma lopsaka taimestikuga meelde mõnd vahemere kal-

Ilusamaid panoraame Romsdalsfiordist.

dal asuvat supeluskohta. Õhk tundus siin lõunamaiselt pehme ja soojana. Siit algab Romsdalsfiord, mida mööda tegime reisu kuni Åndalsnesini. Reis kestis ligi 2½ tundi. Siin võib juba näha Norra maastiku tõelikku ilu ja sellepärast ongi siin alatine turistide vool — Moldest Åndalsnessi laevaga ja sealt raudteega Oslosse ehk kuni Dombåsini ja sealt ülesse põhjapoole. Maastik on siin nõiduslikult võluv.

Fiordi mõlematel kallastel kerkivad kõrged, äärmiselt vaheldusrikkad mägedeahelikud ja neil ei näi lõppu olevat. Kõrgetes tippudes särab ja sädeleb lumine kate, mis allpool päikese käes sulades muutub mööda mäeveenused hõbedaste niitidena alla venivateks jugadeks. Vastu lõunapäikest pööratud veerud on kaetud uhke tumerohelise okaspuumetsaga. Sagedasti on rohelistvärvi kristallselges vees näha imeilusate panoramaide peegeldusi. Meie õnneks oli ilm soe ja päikesepaiste-

line. See võimaldas meile kogu aeg viibida tekil ja nautida ennenägemata looduse ilu. Mis siin nähtud, ei unune kunagi.

Õhtul kell 8 jõudsi imeilusalt kohal fiordi kaldal asuvasse Åndalsnessi. Sadamas võttis meid vastu jaamaülem, kes meile oli tellinud toad hotellides. Tuli maksta 2½ Norra krooni isiku ja õõ pealt. Seda ei saanud pidada kalliks, sest et toad olid puhtad ja korralikult sisustatud. Ka einetamine oli siin võrdlemisi parajahinnaline. Ärasõit siit oli nähtud ette järgmisel hommikul kell 9.30. Jaamaülema lahel korraldusel eraldati meie jaoks suures puhtas kolmanda klassi vagunis tarviline arv kohti, nii et võisime kõik koos ühes vagunis jätkata reisu.

Meil seisis ees äärmiselt huvitav sõit Romsdali orus Rauma raudteel.

(Järgneb.)

Paar sõna telegraafist ja raadiost.

Meie kolmest suurest sidevõrgust, post-telegraaf-telefon, on telegraaf viimaseil aastail kuidagi nagu vaeslapse ossa jäänud, on tahaplaanile surutud. Samal ajal, kui posti- ja telefonitalitus üha tõusu suunas areneb, üha enam ja enam tarvatajaid leiab, on seevastu telegraafi läbikäik viimaseil aastail märgatavalt lühenenud, seega muidugi ka riigi tulud sel alal.

Mis on selle nähte põhjuseks?

Ei ole kahtlust, et siin suurimat mõju on avaldanud telefonitarvitamise suurenemine. Peale selle on muidugi teisi vähemaid põhjusi, näiteks kriisiaastate loid kaubavahetus ja laevasõit. Ent, omistamata tähelepanu neile põhjustele, mis on vältimatud, püüame vaadelda, kas ei leidu abinõusid vastukaaluks ülalmainitud negatiivsetele tegureile ja kas mingil kombel ei ole võimalik tõsta telegraafi läbikäiku endisele tasemele.

On alasid, kus pealiskaudsemal vaatlusel ei näi olevat mingeid võimalusi asja edukamaks muutmiseks. Kuid innukamal kaalutlemisel ja juurdlemisel leidub omegi teid ja võimalusi, kuidas „surnud“ alategevust elavamaks, edukamaks muuta.

Post-telegraaf-telefon on riigi ettevõtte. Iga ettevõtte vajab uuendusi, selgitustööd ja propagandat, et tänapäeva ühiskonnas täita temale pandud ülesandeid edukaimalt. Me näeme, et mujal riiges arendavad postivalitsused õige intensiivset selgitustööd ja propagandat. Alles eelmisest „Sidest“ võisime lugeda, et Belgias kavatsetakse hakata levitama erilisi postikalendrid. Selliseid ja teistsuguseid vahendeid tarvitatakse, et selgitada rahvale p.-t.-t.-talituse korda, takse ja võita suuremat tarvitajaskonda.

Piirdudes käesolevas kirjutises ainult telegraafiala vaatlemisega, püüame meenutada, mida uuenduslikku on viimaseil

aastail tehtud meil telegraafi alal. Mee-nub vaid, et paar aastat tagasi seati sisse n. n. önnitlustelegrammid — telegrammid kindlaksmääratud sisuga ja alandatud taksiga. Siis alul märgiti kord ka ajalehis sellest uuendusest ja see oli kõik. Kas sellest aitas? Ei. Kindel on, et suurem osa kodanikke ei teagi, et on olemas sellane liik telegramme.

Maksaks kaaluda, kas ei oleks sobiv ja otstarbekohane sagedamini, eriti aga pühade eel kasutada ajakirjanduse veerge, selgitades ja tutvustades laiemaid hulki telegraafi saladustega ja taksidega ning soovitades kodanikele oma õnesoovid-tervitused läkitada telegraafi teel. Inimesed, olles telegraafiasjandusega kursis, teeksid seda meeleldi, sest õnesoov telegraafi teel on nagu südamlikum, soojem ja lugupidavam kui tavaline postkaardi-õnesoov.

Meil laiemais hulkades valitseb praegu aga arvamine, et telegrammi saatmine on seotud suurte kuludega ja tülidega ning et telegraafiga maksab tegemist teha ainult kõige hädalisemal juhtudel, nagu surma või haiguse korral.

Kohtasin hiljuti üht tuttavat, kes tahtis sugulasile telegrammi saata, ent kõhkles ja hakkles seejuures kaua, olles kartuses, et telegrammi läkitamine võiks minna maksma 4—5 kr. ja see, teadagi, on kulukas. Tegelikult maksis selle telegrammi saatmine 90 senti ja sedagi pühapäeval, kus kallim taks. Kahjuks on sellises arvamises telegraafist väga paljud inimesed. Ja just selgitustöö nappusest.

Meil telegraaf nõuab publikult: palutakse kirjutada selgelt! See on täiesti õigustatud nõue ja keegi ei taha ega saagi selle vastu vaielda. Siin oleks loomulik, et nõudja (telegraaf) ise oleks eeskujuks publikule. Ent kahjuks me sageli seda ei näe. Suurem osa sisemaalt saabunud ja kohalikud ning vähesel määral ka välismaalt saabunud telegrammid on kirjutatud käsitsi tavalise musta pliiatsiga. Nüüd juhtub sageli nii, et saad pruudilt, ristiemalt või sõbralt õnesoovi- või mis-

„Ega nimi meest ei riku“.

Käisin suvel ühel nime eestistamise propaganda-koosolekul. Selle tagajärg oli, et otsustasin kiire korras muuta oma nime. Veel enam — otsustasin hakata tegema kihutustööd sõprade-tuttavate kaljal, et needki oma võrrapärased nimed muudaksid. Lootsin sellega aidata kaasa õilsa ettevõtte edukaks kordaminekuks.

Ent halvasti tegin, et segasin ennast sellises loosse. Kogusin endale karja vaenlasi, vaat' mida saavutasin oma propagandaga. Muide, mu nimi on Wolfgang Ehrenfuich. Murdsin päevi ja nädalaid innukalt pead, et millise uue nime valida endale, kuni lõpuks jäin peatuma järgmisile kolmele ilusale nimele: Õiliste, Siiraste ja Uljaste. Aga millise neist võtta? Üks ilusam kui teine! Lükkasin lõpliku otsustamise edasi ja alustasin oma propagandaga.

Lähem ühel päeval oma endise ametivenna Joosep Jorh Suhkenbergi poole. Suhkenberg on 40-aastane vanapoiss, seega kindel riigivaenlane. Näib siis, kuidas tolle mehe vaated nois asjus, arutlen endamisi, ronides mööda nagisevat puutrepki üles.

„Noh, Joosep,“ ründan teda pikema jututa, „nüüd, nagu tead, on käimas suur nime eestistamine, iga mees, kel võöra-

parane nimi, võtab omale ilusa kõlava eestipärase nime. Sul kah sihuke võrramaiguline, kas oled uue juba valmis mõtelnud?“

„Stop!“ käratab Joosep mulle vihaselt. „Mis pagana lori sa tuled mulle süü puhuma, ah? Mina peaksin nime muutma! Milleks, kui tohib küsida, peaksin oma ilusa puhta nime, mida on kannud auga minu isa ja isa-isad, nüüd äkki ära viskama, mis? Mikspärast ta ei peaks enam kõlbama, hm? Oleks mõni määritud nimi — jaa, siis isegi. Muidu ei ole mõtet. Sa ära tule süü mind võrgutama oma lobaga. Nimi, tead, meest ei riku.“

Püüdsin hakata tasa-pisi selgitama, ent Suhkenberg tõukas mu pahaselt uksest välja.

Järgmisel päeval kohtasin üht tuttavat ametnikku ministriumist. On keskealine mees, kolme lapse isa ja kõigiti meeldiv kodanik.

„Tere, härra Besfamilie, noh, kas tohib Teid veel vana nime järgi kutsuda, või olete kah juba eestistanud,“ teen juttu.

„Mina poliitikat ei tee,“ vastab B. üleoleva rahuga.

„Kuidas, ega's nimenmuutmine pole poliitikategemine?“

„Naa, naa, noormees, ärge minule tulge rääkima, mina neid asju juba tunnen. Hääd päeva.“ Ja rühkis minema.

Jalutasin piki poriseid tänavaid ning püüdsin asjatult jõuda selgusele, kuidas nimenmuutmine võiks olla poliitikategemine.

Laupäeval sauna minnes juhtusin mööduma koolivenna Agathon Heinrich Simsoni korterist. Koolivend Simson, olgu tähendatud, peab ennast nimekaks huuletajaks. Muide, tal on tõesti ilmunud paar värisekest kalendrisabas.

Astusin sisse. Mees oli kodus.

„Tervist, härra poet (talle meeldib pööraselt sõna „poet“), noh, kuidas loominguuga lood, pillad värse kui rihma, mis? Küllap sul uus eestipärane nimi valmis huuletatud?“

„Haa, koolivend ja kõriloikaja,“ muristab meister oma vägeva baritoniga. „Iga mees ei saa nime muuta. Mina näiteks mitte. Agathon Simsonina tunneb mind kogu maa, kui noort andekat huuletajat, ent kes tunneks mind veel mõne Salmiste, Uduste või Laulestena? Mitte keegi, ütlen ma, ja mu ilus noor karjäär oleks otsas. Mina pe a n kasundama nime, mida evin saati sündimise.“

Noh, Simsoni kõnest selgus mulle kohe, et kuulsad mehed ei saa muuta oma nime. Lahkusin kurvana.

Nädal hiljem sattusin ühe kaugelt su-

tahes telegrammi, mis silmapilk teeb sinust telegraafi vaenlase: kortsunud tähik on täidetud tuhmunud pliatsikirjaga, kirjutatud halva ja raskestiloeitava käekirjaga, peale selle nimed ja allkirjad väikeses esitähga! Sellega inimese ilumeel ikka ei lepi. Tagajärg on, et kasutatakse telegraafi vaid kõige hädalisemal juhul.

Ometi peaks olema võimalik korraldada asja nii, et vähemalt linnakontoreis kõik väljastatavad telegrammid oleksid kirjutatud masinal või kui käsitsi, siis selge ja korraldiku käekirjaga.

Paljudes välisriikides on õnnitlustegrammide jaoks võetud tarvitusele erilised tähikud, mis on nägusamad ja paremal paberil. Seda peaks tehtama meilgi, kulu selleks poleks mainimisväärt.

Mõni aeg tagasi alandati Inglismaal sissemaaliste telegrammide takse ja juba lühikese ajaga võidi märkida 20% sissemaaliste telegrammide arvu tõusu. Jällegi maksaks kaaluda, kas meilgi sissemaaliste telegrammide väikene taksid alandamine ei tuleks kasuks.

Edasi mõni sõna raadiosidest. Meil on teatavasti raadio otseühendus nelja maa-ga: Inglis-, Saksa-, Rootsi- ja Daanimaa-ga ning nende kaudu kogu maailmaga. Kasutades raadioteed, saavutab telegramm oma sihi kiireimalt.

Nii näiteks talvel, kui töö läbiminekutingimused ideaalsed, on Londoni sihitatud telegramm juba 5—10 minuti jooksul, arvates kassasseandmise silmapilgust, Londoni edasi antud. Sihitades kaabli-teed kaudu, ei saavutata vahepealsete asutuste tõttu kunagi sellist kiirust. Peale selle on läkitamine raadioteed kaudu meie riigile märksa tulukam, kuna jäävad ära mitmed transiitmaksud. Kahjuks valitseb aga mitmete meie igapäevaste telegraafitarvitajate seas umbusk raadio vastu ja arvamine, nagu võiks raadiotöös sagedamini moonutusi ette tulla, kui kaabli peal ning sihitavad oma telegrammid kaabli kaudu. See arvamine on aga täiesti ekslik. Stabiilsed raadio kiirtöö-aparaadid ei võimalda sugugi rohkem moonutusi teha kui kaabliaparaadid.

Peaks leitama moodus, kuidas kõiki telegraafi kasutajaid, kes senini sel või teisel põhjusel tarvitanud oma telegrammide saatmiseks kaabli-teed, võita tulevikuks raadioteele.

Samuti peaks mõeldama, kas ei oleks võimalik soovitada siinsele ärimeeste-firmadele, et need omakord soovitaksid endi välismaistele ärisõpradele-asutustele, kes kaabli-teed propagandata tõttu telegrammid kaabli-teed kaudu saavad, kasutada tulevikuks raadioteed, kui kiiremat.

Ja ei teeks vist paha, kui meie telegraafikontoreis panna üles silmapaistvad kuulutused-üleskutsed, soovitades telegrammide saatmiseks kasutada raadioteed. Sel kombel oleks vast võimalik tõsta raadio läbikäiku ja tulukust.

Siin ei saa aga jätta ka märkimata, et raadiojaamade aparatuur vajaks uuendamist ja kohendamist mõneski suhtes, et

säilitada täit stabiilsust ja kiirust töös ka suvel, kus töötingimused raskemad.

Meie arvates hea tahtmise juures peaks suudetama mõndagi parandada ja ära teha, et suurendada telegraafi-raadio läbikäiku ja siis ei tarvitseks — antagu andeks — enam näha vaeva ametnike koon-damiste ning ümberpaigutustega, pigem võiks ehk mõnegi noore inimese juure võtta.

Need kulud, mida tingiks uuedused, parandused ja selgitustöö, tasuksid en-nast paljukordselt.

Lõpuks tuleb tunnustavalt tähendada, et peatelegraafikontori ruumide küsimus leidis sel suvel lahenduse. Senised kitsad ja õhuvaesed aparaadisalad muudeti üm-berehitamise teel avaramaks, õhu- ja val-guserikkamaks. Eeskujulikud tööruumid on peamiseks eeltingimuseks, et töö võiks areneda edukalt. Rääkimata kasust ter-vishoiu mõttes. Z.

Elukallidus tõuseb.

Sügise saabudes hoolitseb iga kodanik, peamiselt aga perekonnaga inimene, selle eest, et talveks toidu- ja muud elamistar-beid tagavaraks soetada, sest tarbeainete hinnad sel ajal on tavaliselt kõige sood-samad. Alganud sügis on aga toonud enesega kaasa üllatuse, mis mõnegi koda-niku, eriti riigiteenija majapidamisplaan-i segamini paisata ja tasakaalust välja lüüa ähvardab.

Juba paar kuud tagasi võis märgata toiduainete hindade tõusu, mis peagi kan-dus üle ka teistele tarbevahenditele, ja see hindade kasv näitab praegu järjest tõusu-tendentsi.

Kõige vajalikumad toidutarbed ja muud elamisvahendid, nagu liha, leib, kartul, või, piim, sai, muna, küttepuid, korter, riie, jalanõud ja muud, millela inimesel ei ole võimalik üldse eksisteerida, on hin-nas märksa kallinenud. Kuna nimetatud tarbeainete tootmiseks kodumaal, siis ei tule küll hindade tõusu pidada ne-

gatiivseks nähtuseks, vaid pigemini rah-vamajanduse elavnemise tunnuseks, mida võivad tervitada tootjad ehk produtsen-did. Seega on paranenud ja paraneb veel-gi majanduslik olukord ja tõuseb elatis-tase põllumehel, töösturil, ärimehel, ma-jaomanikul, väiketöösturil. Neil ei peaks nüüd olema põhjust nuriseda, nagu ei ta-suks madalad turuhinnad tootmiskulusid või nagu ei kannaks investeeritud kapi-tal protsenti.

See kõik oleks tervitatav, kui selle hindade tõusu all ei kannataks kibedasti need laiad kodanike kihid, kes end ainult palgatulust elatavad ja kelle tööta-s pole paranenud vastavalt elukalliduse tõusule. Eriti raskesti on muutunud riigiteenijate laiemal massil, kelle palgad ei ulatu elatis-miinumini, seisukord.

Nüüd, kus kriisiajad on peaaegu möö-dumas, tõuseb ekspord, riigitulud laeku-vad normaalselt ja suurenevad, tahaks ja tohiks loota, et võetaks uuesti kaalumi-sele, ühenduses siseturuhindade tõusuga, riigiteenijate kriisiaegsete palgakärpi-miste annulleerimine. —ik.

guluse juure, kellel samuti võõrapärane nimi. On keskealine mees, viis aastat abi-elus, ent lasteta. Selle mehe jutt oli järgmine:

„Ei, ei, kulla sõber, esimese aktsiooniga kohe kaasa minna, nii tormakas ei tohi olla. Kes tont teab, milline kord ja va-litsus meil tuleval aastal on, võib-olla on sinu sakslased või abessiinlased pereme-hed ja siis on mu senine nimi üpris omal kohal. Peab omama ettevaatust ja aru-kust, kallid sugulane.“

Asjatult püüdsin teda veenda, et meil peab olema rohkem usku oma riigisse ja endi jõusse ning rohkem ruhvuslikku ene-setunnet. Mees toonitas ikka ettevaatuse ja arukuse vajadust.

Mul on üks neiu, pruut või nii, kellega kavatsen abielluda. Kui areldi jutustasin talle, et kavatsen muuta oma nime, tegi ta mulle väga kärarikkalt selgeks, et lõ-petab julamaid minuga igasuguse läbi-käimise, kui peaksin tõesti muutma oma ihu, peene, kõlarikka nime.

Olen löödud mees ja raskes mures. Ei tea, mida nüüd teha? Kas võtta süiski uus nimi ja loobuda pruudist, seega jääda riigivaenlaseks; või loobuda uuest nimest ja hakata otsemaid naise meheks.

Kuid, optimist, nagu olen, tahan võit-lust jätkata ja loodan, et lõppeks saavu-tan ka võidu mõlemil rindel.

Enn.

Rohtunud teerajad.

Päike oli vajunud madalale, lakates sautmast tuliseid kõrteviikhe, mis kesk-päeva paiku rammetust oma lõõmava leit-sakuga tekitasid. Pruude varjud pikene-sid ja tundus rohkus ning rukkipeõllu ääres kerget kastenõskust.

Enn Raja, kes hommikul oli sõitnud maale tallu, et ema ja õde külastada ning ühtlasi ilusat suvepäeva looduses veeta, seisis puuviljakaas, silmitsedes õilmetes sireleid ja õunapuid, mis õhku täitsid meeldiva aroomiga. Talu kari tuli met-sast krappide ja kellukeste kõlisedes, suu-red sarvloomad ees, mullikad ja lambad järele. Karjakoer, punane kräsus kar-vaga Põndu, sammus kõrvuti karjasega, vahete vahel üksikuid haugatusi kuulda lastes. Ennu õde Leena, taluperenaine, tõttaks lipsik käes karjale vastu, paludes Ennu oodata minekuga kuni sooja piima toob õhtusöögi juure. Enn võttis haju-meelselt taskust kella, silmitses seda ja sõnas — „kaks tundi jääb aega rongi mi-nekaks, võin hilineda, sest homme hom-mikul kell kaheksa pean olema ametis.“ Ta väljus aias ja lähenes aeglastel sam-mudel emale, kes sõnakuulmatuid lambaid karjalauda poole juhtis, pikk kasevits käes. Ema pilgus nägi Enn etteheidet kavatsuse pärast minema hakata. „Jää

vähemalt hommikuni või oota kuni hobu-sed tuuakse koju, siis võib sulane-poiss su jaama viia. Sa tuled üle hulga aja ainult üheks päevaks, nagu tuld tooma.“ — „Pole midagi parata, ema, pean mi-nema, hommikul võin ametisse hiljaks jääda ja seda ei tohi praegusel ajal juh-tuda, sest riigiametnik peab olema iga-pidi korralik. Hiljem, sügissuve paiku, võtan kuuajalise puhkuse, mida kavatsen sinu juures veeta. Nüüd aga pean töö-pest minema hakkama.“

Leena oli vahepeal värske piima juba kurnast läbi lasknud ja laua katnud ning palus Ennu sööma. Jumalaga jättes ma-nitseti Ennu tingimata puhkusaega maal mööda saata.

Kiireil sammel läbistanud külavahelise tee ja seljataha jätnud rukkivälja ning lõhnava ristikehinapõllu, kust rukkiväik monotoonseid hääliitsusi järele saatis, pöö-ras Enn metsateele. Õhtutaeva serral pu-netas äsja loojunud päikeseeha. Metsas valitses hämarus segatud kuuse- ja män-nivaigu lõhnaga. Lindude sädin oli väi-bunud, välja arvatud luuluväästas, kes imiteerides ööbikut, eemal metsasügavus-ses, kus asus lehtpuudega ümbritsetud metsajärveke, oma kontserti alustas. Met-sateele, hiljuti sillutatud liiva ja kruusaga,

Töölisnõukogude ülesandeist.

Tööstuslike käitiste tööliskonna asutiste seadusega (R. T. 61 — 1931) pandi seaduslik alus töölisvanemate instituudile. Selle seaduse alla kuuluvad ka riikliste käitiste töölised, välja arvatud kaitseministeeriumile alluvate käitiste töölised; samuti on välja jäetud käitised inimeste ja asjade veoks raudteedel ja mereteedel, kuna ei peetud soovitavaks selle seaduse laiendamist laevadele ja raudtee liikumisteennistusele. Kõik muud raudtee käitised kuuluvad aga seaduse alla, nagu raudtee tehased ja depood, liiniteenistus jne.

Kuna tööliskonnal, sageli isegi töölisvanemaal puuduvad põhjalikumad teadmised, missugused ülesanded on töölisnõukogudel täita, millised on nende õigused ja kohustused, siis ei ole ülearune pisut lähemalt selgitada, missugused võimupiirid määrab ja missugused õigused annab eelpoolnimetatud seadus tööliskonna poolt valitud asutistele — töölisnõukogudele.

Tööliskonna asutised (töölise üldkogu, töölisnõukogu, töölisvanem) moodustavad käitise töölise personaal-omavalitsuse. Selle omavalitsuse „volikoguks“ on kõik tema alla kuuluvad töölised üldkogu näol, tähendab on viidud läbi otsekoheste demokraatia printsiipi.

Töölisnõukogud on üldkogu täitvaks ja ühtlasi jooksvaid asju ajavaks asutiseks ning esindajaks läbirääkimistel tööandjatega, kutseasutistega ning riigi- ja omavalitsusasutistega. Kuna üldkogu moodustab kogu käitise tööliskond ja üldkogu on tööliskonna kõrgeim asutus, on nõukogu kogu käitise tööliskonna avalikõiguslik esindaja.

Tööliskonna asutiste ülesanded ja kompetents ei piirdu mitte üksi töölise huvide kaitsemisega ja nende esindamisega, vaid tema ülesandeks on ka kaasaaitamine käitise tootmisprotsessi ratsionaalsemale järjele seadmiseks. Sellega on tunnustatud põhimõte, et tööline, kes peab oma tegevuses alistuma küll tööandja direktiividele, on iseseisev lüli tootmisprotsessis, kelle arvamistega tuleb arvestada. Ta seisab küll tööandja (olgu see riik või erategevõtte) teenistuses, kuid tööliskonnal on oma asutiste kaudu õigus kogu käitise heaolu eest kaasa kõneleda ja teha ettepanekuid tööandjale. Endastmõistetavalt ei saa seda põhimõtetlikku õigust tõlgitada nõnda, et töölisnõukogu otsus neis küsimusis oleks nii mõõduandev, et töölised sellele tugedes saaks midagi teostada ilma tööandja nõusolekuta. Tööliskonna asutiste võimupiirkond seisab ainult „kaasaaitamises“, oma poolt vastavate ettepanekute tegemises, kusjuures tööandja otsus siiski jääb lõplikuks. Nõukogul pole õigust käitise juhatuse korraldustele vahele segada, küll võib ta aga ühe ehk teise asjaolu peale juhtida tähelepanu. Sellest selgub, et tööliskonna asutised pole loodud selleks, et töötada vastolus tööandjaga, vaid selleks, et üheskoos tööandjaga hoolitseda käitise heaolu eest.

Edasi on töölisnõukogud vahemeheks tööandja ja töölise vahel nii üksikute kui ka kollektiivsete töötülide lahendamisel. Sisekorra määruste jne. kokkuseadmisel tuleb ärakuulata töölisnõukogu arvamised ja näpunäited. Samuti tuleb talitada ka sisekorramääruste, palgatariifide ja tükitöö hindade parandamisel ja muutmisel. Samuti on nõukogu ülesanne valvata töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seaduste ja määruste täitmise järgi ning juhtida tarbekorral tööandja või tööinspektori tähelepanu ettetulnud puudustele. Endastmõistetavalt võib nõukogu pöörata ka teiste võimude poole, näit. linnavalitsuse poole tervishoidlike määruste rikkumise puhul, niivõrd kui järelevalve allub linnavalitsusele, samuti kaebusega tööinspektori tegevuse peale, kui viimane ei astu samme puuduste kõrvaldamiseks. Seaduse mõiste ja sisu järele seisab aga nõukogu esimene ülesanne selles, et kõik puudused kõrvaldatud oleksid ilma ametivõimude vahelesegamata, s. o. nad juhi-

vad puudustele tööandja tähelepanu esimeses järjekorras, kui aga sealt poolt vajalikke samme ei astuta, siis pööravad tööinspektori ja teiste võimude poole.

Nõukogu järgmine ülesanne on tööliskonna esindamine tööliskonna tarvis loodud asutistes. Seaduse järgi tuleb jõuda otsusele, et nõukogul on võimalus saata vastava kutse peale oma esindajaid iga sugustesse komisjonidesse, läbirääkimistele ametasutistesse jne., kus vajalik on tööliskonna seisukohti teada saada. Nõukogu esindab tööliskonda ainult neis asutistes, kus see vastava seaduse, määruse või kinnitatud põhikirja alusel on nähtud ette.

Eriseadused võivad töölisnõukogudele peale panna ka muid ülesandeid. Tööstuslike käitiste tööaja seaduse (R. T. 61 — 1931) § 10 põhjal peab tööandja esi-

V. Laak, posfiivalitsusest.

Töö ajal uurib-puurib telefonimäärust, vabal ajal — tudeng, õpib õigusteadust. Postlaste kandvamaid kuiseetelasi; sirgejooneline ja selgesuunaline mees.

lookles valendava lindina puude vahel. Kuuskede püramidid ja mündide kaharad laduvad hõljusid vaevalt märgatavalt, puudatuna kergest tuuleülist, mis õrna puhangua puuladust läbi käis ja kaugele haavalehti sahistades jälle vaibus. Ennu haaras loodusearmastajale omane hardumustunne, millele seltsisid mälestused noorpõlve matkadest nendes metsades. Elustusid tuttavad kohad ja tuttavad teerajad, mis viisid metsataga asuva koolimaja juure, kus Enn esimesed kooliaastad mööda saatis. Enn unustas oma reisisihi ja andus juunioõ võhule ning mineviku mälestustele. Võhudes esile nägusid ja kujusid oma endiste koolisõprade hulgast ja lastes kinolindina silme eest mööda libiseda terve maakooli pildi, nii nagu see meelde jäänud, Enn oli enesele märkamata maanteelt ära keeranud kõrvalise teerajakesele, milliseid peateest mitu laiali hargnes. Teda ümbritses täieline öövaikus ja misvi ei seganud mõisikehu. Isegi laulurüüsta lauluhelinaid olid kaugele jäänud ja ei ulatanud enam Ennu kuuldepiirkonda.

Nii oli ta umbes tunnitee kaugusele jõudnud, kui kuuldus eemalt hele üige ja läheneva veduri ähkimine, mis öövaikusesse jämeda dissonantsina löikas ja Ennu sügavatest mõtetest äratas. Mets oli hõrenenud ja puude vahelt vilksatasid tulled. Jõudnud metsa servale, nägi Enn

mööduvat vedurit, mis kallakult üles roimis, vedades vaevaliselt reisijate vaguneid, kust hele valgus õhhe paiskus. Kui postirong nähtavuse piirilt oli kadunud, väljus Enn metsast, lähenes raudteele ja võttis ümbruse vaathuse alla. Hoolimata hämarusest, millesse olid mässitud pöösad, üksikud puud ja teerada, eraldusid vanade kaskede ja mäekünka kontuurid, mis Ennule kaugelt minevikku meenutasid. Täiskuu üjus metsa tagant välja, puistates hõbedast valgust ümruvale ümbrusele. Ennu silm seletas teisel pool raudteed sõltunud teerada, mis liugles eemaldudes kitsa ribana.

Kas vanad tuttavad rajad, või silmade pettus?! Enn astus avastatud teerajale ja sammus otsustavalt mäekünka poole. Selle taga tasandikul seisis üksik maja, ümbritsetud ihupiist. Igalpool valitses segamata vaikus. Maja oli vana, katus kohati sammeldunud, kuid üldkogu siiski säilind, millest Enn tundis ära oma endise koolimaja, kust ta oli lahkunud palju aastaid tagasi. Ehkki aeg lähenes keskööle, valdas Ennu palav soov astuda maja. Üks aken maja teisel korral muhalastud valge eesriidega, kust paistis tume tulevalgus, köitis Ennu tähelepanu. Täheandab, et maja pole veel täiesti ununenud, mõttes Enn. Ta sammus pikka mööda, pilk valgustatud aknale naehitunud, koolimaja poole. Eesuks oli pool-

avatud. Enn jõudis suurema vaevata trepist üles teisele korrale ja peatus ühe toa ukse ees, millel ihutses valge sedel: „Jõudsin tagasi, olen kodus“. See rahuldas Ennu, sest ta kartis, et koolitöö lõppedes võisid õpetajad ära sõitnud olla. Ettevaatlikult uksele koputades kuuldus vastuseks toast kergeid samme. Üks avanes ja toa lävele ilmus naine, kelle kiisv pilk peatus Ennul. Hetkeks tundsid mõlemad kohmetust, millest Enn esimesena toibus ja ruttas vabandama rahurikkumise pärast. Ta selgitas lihidalt külastamise põhjust ning palus abiks olla, et leida mõnd kooliõpetajaist või koolijuhatajat.

„Koolijuhataja elab ahumisel korral ja teisi õpetajaid, peale minu, kahjuks kodu ei ole,“ sai Enn vastuseks. „Väga armas, lepiksin meeldi Teiega, saame tutvaks? Enn Raja on minu nimi.“ — Naisõpetaja näis järele mõtlevat, mis teha võõraga, kuid siis ulatas oma käe ja palus tuppa astuda. Avar tuba oli maitsekalt, kuid lihtsalt sisustatud; toas valitses kord ja ruhtus. Laual põles kõrge jalaga vanamoeline lamp kaetud rohelise laia kupliga, kust mahedat valgust hoo-vas. Ennule pakuti tooli ja toaperenaine ise võttis istet sohvale. — Kas ütlesite, et Teie nimi on Enn Raja, — küsis naisõpetaja võõralt. Ja kaks suurt sinihalli silma jäid Ennule peatuma. — Julgen se-

tama erakordselt ületundide loa saamiseks tööliste nõusoleku kinnitamiseks töölisnõukogu allkirjad, kus neid ei ole, kõigi tööliste allkirjad. Sama seaduse põhjal antud määruse (R. T. 75 — 1931) alusel võib tööstuslikes käitistes lõunavahe-aeg jääda ära kokkuleppe alusel, mis sõlmitud nõukoguga või töölisvanemaga, kus neid ei ole, kõigi töölistega.

Töölisnõukogudel on õigus nõuda, et tööandja annaks seletust töölistele või töölepingut puutuvate sündmuste kohta käitises; samuti on neil õigus nõuda, et tööandja neile näitaks kõiki raamatuid ja dokumente, mis ta maksvate töökaitse seaduste alusel on kohustatud pidama töölepingu kohta.

Igas veerandaastas kord on tööandja kohustatud andma töölisnõukogule kirjaliku ülevaate käitise üldise seisukorra ja loodetava tööjõuvajaduse kohta. Töölisnõukogu nõusolekul võib tööandja anda kirjaliku ülevaate asemel suusõnalise ülevaate. Saadud andmed peavad töölisnõukogu liikmed hoidma saladuses, kui tööandja peab seda tarvilikuks. Neid andmeid peavad töölisnõukogu liikmed hoidma saladuses ka peale teenistusest lahkumist.

Need andmed on nõukogule vajalikud, et olla alati kursis tööliste olukorraga käitises ning jälgida, et ei tehtaks tööliste kahjulks kõrvalekaldumisi palgatariffidest, sisekorra määrustest jne., et ei rikutaks töökaitse seadusi tööaja suhtes, et ei sünniks massilisi tööliste vallandamisi ja juurevõtmisi ilma nõukogu näpunäideteta. Iga veerandaastas ette antav aruanne võimaldab nõukogule astuda vajalikke samme, kui näha tööliste vallandamisi või jälle juurevõtmisi. Sanktsioon nende nõuete täitmisest keeldumise kohta tööandja poolt on ette nähtud Rahukohtu Nuhtluseaduses § 51¹⁷ (rahaträhv mitte üle saja krooni, korduvatelt juhtudel arest mitte üle kolme kuu või rahaträhv mitte üle kolmesaja krooni). Annab aga tööandja teadlikult valeandmeid, sihiga viia nõukogu eksiteele, langeb ta karistuse alla üldiste kriminaalseaduste kohaselt.

Raamatute ja dokumentide kohta, mida tööandja on kohustatud pidama, on seaduses antud üldsõnaline määritelu, et tööandja peab näitama neid raamatuid, mis ta „maksvate töökaitse seaduste alusel kohustatud pidama töölepingu kohta“. Nimetus „töökaitse seadused“ on küllaldaselt selge üldmõiste. Teised seadused (kaubanduslikud seadused) nõuavad ka raamatute pidamist, mis samuti osaliselt töölepingut puudutavad, neid aga tööandja ei ole kohustatud nõukogule näitama (kassaraamat, memorial, pearaamat). Seadus ei nõua ka ärilise aruande või bilansi esitamist.

On loomulik, et ülevaade, mis nõukogule esitatakse, võib sisaldada andmeid, mille üldiselt teatavaks saamine võib olla kahjulik tööandjale ja kogu käitisele ning ettevõttele. Sellepärast peavad nõukogu liikmed need andmed saladuses hoidma ka peale teenistusest lahkumist. Sanktsioon on ette nähtud Rahukohtu Nuhtluseaduses § 51²⁰ (arest mitte üle ühe kuu, või rahaträhv mitte üle saja krooni; kui teadete avaldamine sünnis sihiga sünnitada varanduslikku kahju või saada varanduslikku kasu, siis karistatakse vangimajaga mitte üle kolme kuu). Saladuse hoidmine on tarvilik siis, kui seda tööandja otsekohe nõuab.

Saadud andmetele tugedes peab nõukogu ise tarvilikke kavasid valmistama ja neid tööandjale teatavaks tegema.

Kui käitises tuleb massiliselt töölisi juure võtta või jälle neid massiliselt vallandada, peab tööandja võimalikult aegsasti teatama sellest töölisnõukogule ja kuulama ära viimase arvamus juurevõtmise kui ka vallandamise viisi ja ulatuse kohta. Tööandja peab pidama silmas töölisnõukogu üldiseid näpunäiteid, kui need on sihitud olukorra pehmendamiseks tööliste vallandamisel.

Eeltoodud nõue annab nõukogule tähtsa õiguse, anda näpunäiteid vallandamise ulatuse ja viisi kohta. Tööandja, kes töölisi massiliselt vallandab või juure võtab ilma nõukogule ette teatamata, langeb karistuse alla Rahukohtu Nuhtluseaduse

J. Jürgens, Pärnu postkontorist.

Põhimõttele põhimõtete põhimõttele käitise. Postimehikonna teenijate korporatiiv-sotsiaal-solidaristliku idealismi äge pooldaja ja julustaja. Kõigi kurja inimesega alati opositsioonis, sageli ka iseenesega.

§ 57¹⁷ järgi. Nõukogu näpunäited on kohustavad tööandjale niipalju, kui need sihitud tööliste olukorra pehmendamiseks. Näiteks võib töölisnõukogu nõuda, et selle asemel, et osalise tööpuuduse korral vallandataks pooled töölised, töö korraldataks nõnda, et kõik töölised tööle jääksid, kuid töötaksid kuue päeva asemel kolm päeva nädalas. See nõuanne on tööandjale kohustav ning selle mittetäitmine

da tõendada võivat, kui teil peaks kahtlus tekkima, — vastas Enn. Muuseas pole Teil raske enesel ka veenduda, sest tarvitseb ainult kooliraamatuisse pilku heita, kust leiute teiste minuuegsete õpilaste nimede hulgas ka Enn Raja oma. Sellest on küll palju aastaid tagasi, kuid raamatud ja dokumendid peaksid olema säilinud.

— Milleks seda vaja, kui Teie ise elava tõendusena siin istute, — vastas naisõpetaja, Ennu kelmikalt silmitsedes, mis viimase segadusse viis.

Ennule paistis naisõpetaja ülalpidamine imelikuna, kohtlemine liigselt kodusena, ilma et selleks põhjust oleks antud. Pealegi ei pännud Enn tähele, kas naisõpetaja tutvustamisel oma nime nimetas ja kuidas see oli, mispärast esitas temale küsimuse: „Kuidas on Teie nimi ja miks arvate mind tundvat?“

— Signe Laan on minu nimi, kui see Teile midagi ütleb, — sai Enn teada. Tekkis vaikus. Enn soris oma mälestustes, kust lootis leida tuttavat kuju, analoogilist Signe Laane kujule. — Ega ometigi... see ei või olla, — pomises Enn enesele, mida kuulis ka naisõpetaja, kes küsis: „mis ei või olla?“ Ennu hääles ja sõnades valitses ebakindlus, kui ta teatas, et mäletab ja sedagi ähmaset üht

Signe-nimelist tütarlast, vüikest tütarlast, kes astus kooli siis, kui Enn sealt lahkus. — Kas tõesti aastad on kujundanud tollest väikesest Signest sellise kena naise, nagu Teie! — hüüdis Enn vaimustatult. Kooliõde ja koolivend ulatasid nüüd üksteisele seltsimehelikult käre huvitava ja juhustliku kokkusaatumise puhul ja seerjärele süveneti elavasse vestlusesse. Enn, keda pahuti jutustada oma elust, oli hea vestleja ja Signe — tänuvõlv kuulaja. Sündmused ja läbielamused pärit kaugest minevikust, mis Enn esile manas, hakkasid uuesti elama maakoolitoas. Üksikud episoodid ilmasõjast, vene revolutsioonijast ja vabadussõja päevilt, kus Ennul tuli oma osa kaasa mängida, palkusid tänuvõlvu aimestiku, mida Enn väga huvitavalt käsitas. Kui ta oma jutustuse oli lõpetanud, lõi koolitõa seinakell kaksteist. Enn tõusis toolilt, haaras taskust kella, et veenduda, kas mitte seinakell pole eksinud. Kuid taskukell tähistas sama aega. Signe, kes Ennu jutustust tähelepanelikult oli jälginud, palus teda veel jääda, seletades, et postirong, millega Enn pidi ära sõitma, väljub just praegu jaamast, kuhu nii-kui-nii enam õigeaks ajaks ei jõua. Kuna kiirrong läheb alles kell neli hommikul, siis parem istugu Enn veel. Pealegi pole Signe veel mahti saanud oma elust kuigi palju jutustada, mis ometigi Ennu ka vähekene peaks huvi-

tama. Viimane argument tundus Ennule eriti kaaluvana. Ta otsustas jääda kuni järgmise rongi minekuni. Signe tegi ettepaneku kooli aeda jalutama minna.

Kuu oli pilvedesse mattunud ja tihedas hämaruses paistsid puud tukkuvate hiiglastena. Enn avaldas aias soovi, et Signe räägiks maa koolielust, lootes ühenduses sellega nii mõndagi kuulda, ka Signest enesest, kelle kohta ta kuigi palju ei teadnud.

Signe andis Ennule täpse kirjelduse maa koolitööst, õpetajatest, õpilastest ja kõigest, mis puutus kooliellu, jättes vaid ennast mainimata.

— Kujutasin kõike enesele teisiti, — lausus Enn. Väga palju, peaaegu kõik on siin muutunud, ainult koolimaja seisab endiselt kohal. Kuid vabandage, Teie pole enesest veel peaaegu midagi rääkinud. — See ehk ei huvita Teid ja päalegi pole mul enesest kuigi palju rääkida, — põikles Signe. Kuid tundes enesel Ennu küsivat pilku, kust usaldust ja otsekohest avameelsust hoovas, nõustus Signe täitma Ennu soovi.

(Järgneb.)

kutsub esile karistuse. Eelpooltoodud õigus on nõukogul ainult massilise vallandamise või juurevõtmise puhul. Üksikute vallandamiste ja juurevõtmiste puhul ei tule see kohaldamisele. On endastmõistetav, et nõukogu ei saa anda sarnaseid näpunäiteid, või üles seada sarnaseid nõudmisi, mis käitise töötamist üldiselt hälvab. Kohus peab igal üksikül juhul, kui asi temale otsustamiseks läheb, kaaluma, kas nõukogu poolt ülesseatud nõudmised olid sarnased, et nende täitmine käitise üldhuvidele üldse oli võimalik. Ei saa näiteks nõukogu üles seada nõudmisi, et tööandja vallandaks raskuste korral juhtivad jõud, jättes sel teel saadud palga kokkuhoiu arvel tööle kõik töölised.

Seega oleks üldjoontes loetletud töölisnõukogu ülesanded ja võimupiirid. Nagu eeltoodust näha, on töölisnõukogud avalikõiguslikud asutised, kelle soovidega tööandja nii mitmelgi juhul peab arvestama. Töölisnõukogusse valitud isikuist oleneb suurel määral, kui palju suudetakse korraldada saata tööliskonna majanduslike ja õiguslike huvide säilitamiseks või parandamiseks. Vastav seadus, nagu nägime, annab tööliskonna huvide edukaks kaitsmiseks küllalt võimalusi.

Postiteenijate K/Ü. keskjuhatuse tegevusest.

Keskjuhatuse koosolekul, mis peeti 11. oktoobril s. a., tehti järgmised otsused:

- 1) Anti välja N.-Jõesuu majade juures kuuri ja jääkeldri katuse ja Elva maja katuse tegemise tööd. Elvasse elektri sisseadmise tööde suhtes otsustati võtta veel vastu pakkumisi, kuna oli vaid üks pakkumine ja selle asjaga pole ka veel kiiret.

Haapsalu maja juures otsustati teha W. C. halva lõhna kaotamiseks vajalik remont ja mõned vähemad sisemised remondid ning korraldada seadma veranda.

- 2) Kaaludes möödunud kongressil vastuvõetud otsuste elluviimise võimalusi, otsustati esitada Keskkliidule märgukiri, et astutaks samme riigiteenijatele odavamate korterite ehitamiseks, ja et arvesse võttes elukalliduse tõusu, võetaks ette palkade reguleerimine.

- 3) Tartu osakonna aruande ja liikmeksasjade asjus võeti teadmiseks laekuri avaldus, et arved on esitatud. Arvete esitamisel selgus, et eelmise koosoleku ajal oli keskjuhatusel Tartu osakonnale maksta Kr. 19,79 ja arvete tasumise momendil Kr. 39,79, sest just eelmisel koosolekul otsustati anda Tartu osakonnale lisatoetust lätlaste vastuvõtuks Kr. 20.—.

Eelmine otsus 2-nädalalise tähtaja andmiseks oli tehtud selleks, et kiirendada arvete esitamist ja vahekorra selgitamist.

- 4) Keskjuhatuse tegevusest informatsiooni ajalehtedele ja kutseajakirjale otsustati anda igakordse juhatus sellekohase otsuse põhjal.

- 5) Kuna keskjuhatuse põhikiri ega kokkulepitud ei määra lähemalt sekretariaadi koosseisu, ja et mõningate küsimuste lahendamiseks praktiliselt on vajalik sekretariaadi ühine korraldus, siis otsustati lugeda sekretariaati kuuluvaks: esimees ehk tema abi, sekretär ja laekur.

- 6) Päevaraha Elvasse sõidu puhul maja remondi asjus otsustati maksta terve päeva pealt Kr. 2.— ja poole päeva pealt Kr. 1.—.

- 7) Haapsalu maja juure kuuluva veranduse nimekirjast otsustati kustutada mõned kõlbmatuks muutunud asjad.

J u h a t u s.

Postiametkonna teenistuslikke teateid.

Nimetatakse ametisse:

Langovits, Jakob, end. ametnik Iisaku postk. — 4. j. p. t. t. ametn. vabateen. Iisaku postk., arvates 11. sept. 1935. a.

Nimetatakse postiametkonna lepinguarstiks:

Dr. Paul Ustav, Tapal, arvates 30. aug. 1935. a., kusjuures tasu makstakse igakordse abiandmise eest tasu üngimuste järele, mis lepingus eraldi ette nähtud.

Määratakse uue ameti peale:

Pluss, Elmar, van. post., Nõmme ptk. — 4. j. p. t. t. ametn. vabateen. Tapa ptk., arvates 10. sept. 1935. a., teenistuse huvides

Paigutatakse ümber:

Freirik, Karl, meh. kand. Võrumaa t. t. v. — meh. kand. Väike-Maarja ptk., arvates 6. sept. 1935. a., teenistuse huvides. Pärni, August, meh. kand. V.-Maarja ptk. — meh. kand. Virumaa t. t. v. asukohaga Rakveres, arvates 8. sept. 1935. a., teenistuse huvides. Kane, Konstantin, van. post. Kuressaare ptk. — van. post. Käina postkontori, arvates 8. sept. 1935. a., teenistuse huvides. Kovalev, Jekaterina, 2-b j. ametn. Narva ptk. — 2-b j. ametn. Viljandi ptk., arvates 10. sept. 1935. a., teenistuse huvides ja enda nõusolekul.

Kinnitatakse ametijärgus:

Nuut, Bernhard, 1-b j. ametn. aj. kt. Haapsalu ptk. — 1-b j. ametn., arvates 1. sept. 1935. a.

Vallandatakse ametist:

Tänav, Magda, 4 j. ametn. Abja ptk., arvates 2. sept. 1935. a. enda palvel. Leichner, Aleksander, van. post. Tallinna Sadama ptk., arvates 1. okt. 1935. a. B. Eraseaduse § 4186 ja Riigiteen. tasude seaduse § 23 põhjal parandamata haiguse tõttu.

Mahaarvamine palgast, tasuta puhkus.

Türi ptk. noor. post. Herbert Gabrielile, kes 12. kuni 18. augustini 1935. a. ilma mõjuva põhjuseta teenistusest puudus, on Riigiteenistuse seaduse § 27 põhjal puudunud 6 päeva eest palk maksmata jäetud.

Kilingi-Nõmme ptk. 3. j. ametn. Marta Tomson kasutas temale hra Teedeministri poolt lubatud kahekuulist teenistustasuta puhkust 4. juulist kuni 4. septembrini 1935. a.

Uus riigiteenijate korteriraha normide määrus.

Teatavasti kuni 1. aprillini k. a. makseti korteriõiguslikele riigiteenijatele korteri puudumisel korteriraha kuni 20% palgast. Käesoleva aasta aprillikuus maksmapandud „Riigiteenijate tasude seaduse § 27 näeb ette, et kui korterit ühes kütte ja valgustusega või ilma ei ole võimalik anda, siis lubatakse maksta selle asemel lisatasuna korteriraha vastava riigiteenija palgast: I rajoonis — kuni 20% ja II rajoonis — kuni 15%, kusjuures korteriraha normid jäeti seadusega vabariigi valitsuse määrata. Nüüd vabariigi valitsus majandusministri ettepanekul 13. sept. k. a. kinnitas riigiteenijate korteriraha normide määruuse, kusjuures uues määruuses ettenähtud korteriraha normid loetakse maksavaiks arvates 1. aprillist 1935. a.

Uue määruusega ühtlustatakse korteriraha normid kõigi asutuste (arvatud väl-

ja politsei ja kaitseväge) kohta. Normide fikseerimisel on mindud välja otstarbekohasuse seisukohast. Võetakse arvesse 3 erijaotust: korterit, kütet ja valgustust. Isik, kes on õigustatud saama korterit kolme, peab saama ka rohkem korteriraha kui see, kes on näit. vaid korteriõiguslik. Vahet on tehtud, nagu teenistustasugi juures, ka elukalliduse rajoonide vahel, kusjuures II elukalliduse rajoon on jagatud veel kaheks. Nii maksetakse riigiteenijatele, kellele koosseisus on nähtud ette korterit kas ühes kütte ja valgustusega või ilma, kuid kellele ei ole võimalik korterit anda, korteriraha järgmises suuruses:

- 1) Tallinnas ja Nõmmel — korteri, kütte ja valgustuse asemel 20%, korteri ja kütte asemel 18%, ainult korteri asemel 15% palgast.

- 2) Tartu, Viljandi, Pärnu, Rakvere, Võru ja Petseri linnas, samuti Harju-, Tartu-, Viljandi- ja Pärnumaal ühes alevitaga — korteri, kütte ja valgustuse asemel 15%, korteri ja kütte asemel 14%, ainult korteri asemel 12% palgast.

- 3) Teistes linnades ja maades ühes alevitaga — korteri, kütte ja valgustuse asemel 13%, korteri ja kütte asemel 12%, ainult korteri asemel 10% palgast.

Uus määrus on maksev ainult nende teenijate kohta, kellele seni makseti korteriraha. Teatavasti on aga vabateenijate koosseisus — nimelt raudteevalitsuse osas — teenijaid, kellele on küll ette nähtud priikorter, kuid kellele vastavate ruumide puudumisel ei anta korterit ega ka korteriraha. Neid teenijaid uus määrus ei puuduta ja seega peavad nad vähemalt esialgu leppima olukorraga, kus prii korter küll ette nähtud, kuid selle puudumisel ei makseta mingit lisatasu.

Riigiasutused maal — ühte majja.

Teedeministeriumis on üles tõstetud mõte, ehitada avalike tööde programmis maa-riigiasutustele uusi maju ja sarnaseid, kuhu saaks mahutada mitu selles rajoonis olevat riigi- või omavalitsuse asutust (vallamaja, koolimaja, postkontor, politseiasutus, metsnik jne.). Ehitused kavatakse teha korralikud, ilusad, mis oleksid odavad, praktilised ja tõstaksid ka valitsusasutuste prestiiži.

Ehitamine sünniks järkjärgult. Postelilt on küsitud andmeid, kus kohas oleks postiasutustele vaja uusi maju ja kui suure mahutusega.

Sama asjaolu selgituseks ja propageerimiseks on saatnud teedeministerium põllutöö-, sise- ja haridus-sotsiaalministeriumile ning kõigile aj. maavalitsustele ringkirja, milles selgitatakse postiametkonna töö ja asutuste kujundamise põhimõtteid ning põhjendatakse lähemalt posti t. t. asutustele riigi maja ehitamise vajadust.

Läti raudteelaste ühingu juubel.

Praegu on Lätis üks raudteelaste ühing, kuhu peavad kuuluma kõik raudteelased, kes üldse tahavad kuuluda organisatsiooni. Sundust ei ole. Pärast möödunud aasta sündmusi suleti peale suurema vaba ametiühingu ka kõik väikesed kildorganisatsioonid. Jäi ainult üks suurem organisatsioon, kus juhtivat osa etendasid ametnikud. Selle organisatsiooni liikmete arv küündivat praegu 7000-ni.

19 oktoobril k. a. ühingu pühitseb oma 15. a. tegevuse juubelit. Sel puhul saab bus ka Eesti Raudteelaste Keskühingule kutse saata oma esindajaid juubelpidustustele. Keskühing otsustas saata kolm delegaati.